

E. S. THOMPSON — DRAG. HUMEK:

Mačka s smetišča.

saj vem, da vam ni veliko do mačke. Poznate jo od tistih ščetinic na nosku pa do zadnjih dlak na koncu repa. Tam v tistih dlačicah pravijo, da sedi — ej, če ne veste, kdo sedi, pa vprašajte! Pri- povedovati vam

hočem o mački, da. A ta ni živela ne v Ljubljani, ne na Dunaju. Daleč tam za morjem je bilo to, v sami Ameriki. Tam je sploh vse drugače kakor pri nas. Kovačev stric mi je pravil, da so tam plotovi s klobasami popleteni in — ampak to ne sodi pravzaprav v mojo povest. Zato pričenjam. Čakajte! Moja mačka — ne! — tista mačka v Ameriki je mnogo doživela. Zato sem razdelil njeno življenje ali povest o njenem življenju v več delov. Če ne bo v tej številki konca, počakajte prihodnje. Prej ni treba čitati nadaljevanja!

Življenje štev. 1.

V tistem mestu imajo tako uravnano, da hrani mačke poseben postrežnik. Ne? Prav gotovo, da je res! Pa ne vseh! Samo imovite muce in mucke. To se pravi take, ki imajo denarne gospodarje ali gospodinje. Oh, pa je tam tudi mačk, ki nimajo nič gospodarjev. Denarnih že sploh ne. Shujšane so od gladu in utepene od blata in prahu. Tisto, kar je pravil kovačev stric o ameriških plotovih, menda že ni do pičice resnica.

Onega dne se je mačji boter ob navadni uri leno pomikal po dolgi mestni ulici. Za njim je na vegastih kolesih škripala ciza polna dolgih šibic. In na šibicah je nanizano mačje veselje: kosci kuhanih govejih jetrc! Za cizo in ob cizi pa vse polno belih, črnih, lisastih in tigrastih vsakdanjih gostov. Brez prerivanja, pihanja in praskanja sicer ni nikoli razdeljeno kosilo. A boter je več svojemu poslu. Vse goste pozna. Še z imenom jih pokliče, če ga imajo. Pa ne samo to! Tudi njih gospodarje in gospodinje pozna. In on že ve, zakaj!

»Tvoj gospodar še ni plačal ta mesec! Izgini!« pa brcne črnega mačka, ki ima več smisla za jetrca, kakor njegov gospodar za plačilo. »Povej gospé, da je skopost greh,« pravi srčkani beli mucu in ji sname s šibe najmanjši košček. In tako obdari boter svojo družino dan za dnevom po pravici, kakor je spodobno. Zakaj bi, recimo, ne dajal boter gostilničarjevi mački in policajevemu mačku največjih kosov? V gostilnici se ga je že često nalezal zastonj in potem je bil na ulici preglasen in — to zopet ne sodi k moji povesti.

Za gospodo, ki dobiya hrano iz botrove cize, se plazi v primerni oddaljenosti dan za dnevom vrsta mačjih beračev. Boter se sicer nikdar, nikdar ne zmoti. Mogoče je pa le, da ta ali oni gost izgubi košček, ki ga je vredno pobrati. Navsezadnje je pa lačnemu želodcu tudi duh kuhanih jetrc dobrodošla naslada. Onega dne je bila med ubožci siva mačica. Po stisnjenem trebuščku in razmršeni dlaki je bilo soditi, da ji življenje ne poteka v razkošju in brezskrbnosti. Venomer ji je švigal pogled zdaj za psom, ki je tekel preko ulice, zdaj za presrečno gospodo, ki jo je gostil boter. Pa danes ni hotela sreča. In vseeno! Prav v zadnjega botrovega gosta se zapraši iz beraške tolpe velik črn maček. Zahotelo se mu je jetrc, pa si je mislil, da bi mu teknile, čeprav neplačane. A gosposki mačici se je še prej zahotelo jetrc. Košček izpusti na tla in se postavi v bran. V tistem hipu švigne siva mačica mimo onih dveh in izgine v ozki ulici. Ampak z njo so izginila tudi jetrca! Črnemu mačku in gosposki mačici se pa ni izplačal pretep.

V oni stranski ulici so držala mala vrata v prostrano dvorišče. V vratih je bil nekdo napravil luknjo. In siva mačica jo je znala uporabljati v važnih trenutkih! Tako tudi takrat. Črni berač in gosposka mačica sta si bila v — dlakah, naša sivka je pa v božjem miru sedela na varnem. In domišljala si je, da se gosposki želodec prav nič ne razločuje od želodca prosjakovega. Po nepričakovanem kosilu se ji je zasvetil obraz v blaženem zadovoljstvu. Ampak sreča ima slabo razvado, da kaže pot nesreči. Prav v tistih lepih hipih se je oglasilo iz najbolj skritega kota na dvorišču milo klicanje in obupno cviličenje. Tam, v tistem kotu so pa baš skriti otroci naše mačice! S tremi, štirimi skoki je sivka preko dvorišča. V poslednjem skoku pograbi za vrat velikega mačka, ki mrzle duše kosi njene drage, sladke mucice! Gotovo slaba vest ne neti poguma, zakaj mladih muck lačni maček se otrese razljučene mame in pobegne. V gnezdu je pa ostalo le še najmlajše mače, sivo in temno marogasto, pa z belo liso na nosku in koncu repa, kakor mamica.

Oh, bilo je žalosti nad vse mere. A čas, pravijo, da je dober zdravnik. Sivka se je potolažila. Z vso skrbjo in ljubeznijo je obdala edinko. Navsezadnje je bil oni krvoločnik obenem dobrotnik. Enega otroka se laglje preživi kakor kopico. Se vsaj ni treba toliko pehati za vsakdanjim kruhom. Na mačjega botra sicer ni da bi se kdo zanašal, a na smetišču se često dobi ostanek, ki potolaži lakoto. In krompirjev olupek v skrajni sili tudi ne predere želodca!

Od onega dvorišča ni bilo daleč do morske obali. Tam v pristanišču je vse polno lepih smeti in v njih ostankov vsake vrste. Tudi za želodec je dobiti kaj. Zato je našo mačko nos zdajpazdaj zapeljal v ono nevarno okrožje. O, prav nevarno, zakaj čolnari in ribiči so imeli tam psa, ki je bil grd in hudoben. In zgodilo se je, da je šla sivka nekega večera za nosom do pristanišča, da jo je tam zalotil čolnarski pes in da se mu je prav v poslednjem trenutku skrila na ribiško ladjico. Dobro je bilo tako. Dobro pa ni bilo, da so ribiči še tisto noč odjadrali na morje in da so odvedli mucu s seboj. Od tistega dne je ni videl nihče več.

*

Mače je pa doma zaman čakalo mame. Pozdravilo ga je mlado jutro in je odšlo. Dan je stopil na dvorišče, pa se je poslavljal. Tajinstveni nagon, ki se rodi tam nekje v praznem želodcu, je silil mačeta iz gnezda ven v svet, po dvorišču. Bilo je tam smeti in starega železja in razdrapanih zabojev, a hrane ni hotelo biti.

Na drugem koncu dvorišča so držale vegaste stopnice v siromašno podzemeljsko prodajalnico. Vsa je bila polna ptičnic in kurnikov, ki je gomazela v njih najrazličnejša živad. Ob podboju je v pregrešnem brezdelju slonel dolg zamorec. Teh je v Ameriki vse črno, čeprav bi morali biti pravzaprav samo v Afriki. Američani so jih namreč prej hodili kupovat v Afriko, kakor hodimo mi na Ogrsko po konje. In pretepali so svoje črne sužnje bolj, kakor pretepa hudoben voznik svojo izmozgano in lačno mrho. Pa to je minilo. Danes so zamorci v Ameriki svobodni, in dosti je med njimi bogatinov in še več beračev, kakor pri nas drugih ljudih. Ampak mače je pritipalo v tem do stopnic in preko njih mimo zamorca v samo prodajalnico. Uh, kako lep vonj po hrani se razliva po tesnem prostoru! Vmes čuti nosek sicer tudi druge duhove, a mače leze dalje. V kotu je kurnik z redkimi klini in v njem lisjak. Ej, nedolžnost ti mačja, ki ne poznaš sveta in ne vidiš, kako žari oko rjavcu! Nosek voha, voha, mače pa stopa za njim do kurnika in skozi zevajočo vrzel v kurnik. — Za hip se oglasi obupen »mjee«, pa je konec mlademu življenju. Ne! Zamorec je ves čas pozorno motril mačeta in v črni koži je imel belo, usmiljeno dušo. V trenutku se skloni, globoko zahrka in pljune s tako silo lisici v obraz, da ta vsa v strahu izpusti svojo žrtev. Zamorec iztegne roko in privleče mačeta iz kurnika na varno. V smrtnem strahu se je sicer siroti nekoliko omračil duh, a v zamorčevem naročju se ji skoraj povrne dragoceno zdravje.

In vse bi bilo dobro, da ni vstopil tedaj gospodar tiste prodajalnice. To je bil človek neznatne postave, poševnih oči in potlačenega nosu. Zato se ga je prijelo ime »Jap«, čeprav ni bil z Japonci prav nič v sorodu. Svoje živali je sicer hranil, ker je tržil z njimi, a imel je slabo navado, da ni maral lačnih mačk.

Zamorec je torej po možnosti napasel mačeta. Nato ga je zanesel daleč proč in ga je odložil na samotnem dvorišču.

*

Siromak je srečen, če ima le tuptatam poln želodec. In navsezadnje je dvorišče podobno dvorišču. Povsod je smeti in odpadkov in navlake. Na onem dvorišču je bilo tudi visoko gori na oknih — rumenih kanalčkov. Mimo plotu je zdajpazdaj švignil pes. Drugega dne je pa prebudilo mačico grozeče prskanje in pihanje. Pred njo je stal velik, črn maček, zelenih oči in štirioglatega obraza. Preko lica mu je bila vjedena globoka brazgotina, in levo uho je nosil nemilo razcefrano. Ves je bil grd in hudoben. In bebasto mače ga ne spozna, pa mu stopa celo naproti! Seveda, črnnavz se mu zdi tako domač. Kdo ve, kaj je zmotilo krvoločnika, da se je vseeno obrnil in je potuhnjeno izginil za oglom med starim zidovjem. Mimo mačeta je pa že tretjič korakala smrt!

Proti večeru se je želodec že zopet prav sitno oglašal. Z veliko pozornostjo je preiskoval tedaj mačetov nosek raznovrstne vonjave, ki je narejena iz njih večerna sapica. Za noskom je prišlo mače na velik kup

Vojko se je zbudil

smeti in kuhinjskih odpadkov. Tu je bilo marsikaj, kar je ugajalo praznemu želodcu. Tudi vedrce pod vodovodno cevjo je dobro došlo sirotki, zakaj žeja je strašnejša od lakote.

Tako je iztikalo mače vse noči za hrano po širnem dvorišču. Ko so pa solnčni prameni ogreli sivo kamenje, tedaj se je bilo prav prijetno greti in dremati. Na smetišču je bilo hrane za silo. Često pa tudi ne. Le vedrce je bilo vedno na mestu. Zgodilo se je, da na smetišču že tri dni ni bilo dobiti betvice hrane. Tedaj se je splazila mačica skozi luknjo v plotu prvikrat na ulico. Tam je bil povsem nov svet! Pa ni bilo časa za ogledovanje. V tem hipu plane proti njej velik pes in komaj mu uteče mačica skozi luknjo nazaj na varno dvorišče. Odnese pa tudi lačen želodček in prenašala ga je vso noč v strahu in trpljenju. Naslednje jutro se ji ni hotelo dremanja na solncu. Prav poželjivo je opazovala vrabce, ki so se prerekali in preganjali po dvorišču. Želodec ji je pravil, da so to stvarce, ki bi se dala z njimi potolažiti lakota. In poizkusi mače lov! Vrabci pa poredno čivkajo in se umikajo neveščemu lovcu z vso lah-koto. Ej, vrabec je jako okusen, če ga ima muca v krempljih, sicer je pa prav za nič!

Potekal je že peti dan. Mucko je gnalo neizmerno želodčno gorje drugič skozi luknjo v plotu. Daleč je že od svojega zavetišča. Tedaj jo zalotita dva dečaka, kakršnih je vse polno v mestu in na kmetih, pri nas in v Ameriki. Tak pcniglavec misli, da je mačka ustvarjena samo za kamenjanje. Vsa v strahu beži izstradana mačica. Dečkoma pa pri-skoči na pomoč še potepuharski pes. Prav v najskrajnejšem hipu se reši preganjanka skozi železno vrtno ograjo. Dobrotna gospa prepodi dečka in psa, napol mrtvi mačici pa vrže velik kos mesa. To je bilo gotovo najbogatejše kosilo v dosedanjem življenju naše znanke. Ko zatone mesto v nočni temi in zadremljejo ulice, se splazi srečna mačica nazaj na svoje dvorišče.

In prišli so drug za drugim lahki in težki dnevi. Iz mačeta se je navzlic težkemu življenju razvila mačka, ki je že dobro poznala vso bližnjo okolico, vsa smetišča in tudi mačjega botra. Posebno spretno se je znala na svojih pohodih ogibati psom, ki so ji bili najstrašnejše živali. Pa tudi novih virov si je znala pridobiti. Posebno je cenila one mlekarske ročke, ki niso bile dobro pokrite. Oh, koliko je zjutraj po policah takih loncev! Samo poiskati jih je treba. In naša mačka je znala iskati! Prav nič ji pa niso ugajali mlekarji, ki so prinašali mleko v steklenicah.

Na svojih potih je dospela naša sivka končno tudi na dvorišče za prodajalnico, kjer ji je zamorec rešil življene. In prav domačo se je začutila tu med starimi zaboji. Tako prijetno ji ni bilo na dosedanjem domu nikoli. Od tega dne se je zopet redno vračala v gnezdo, kjer se je porodila. Smetišče sicer ni bilo tu nič razkošnejše od drugih smetišč, vode pa sploh ni bilo dobiti. V zameno so se pa tu zdajpazdaj oglašale miši in pod-

gane. Te je pa znala naša mačka bolje loviti kot njega dni vrabce. Prav to ji je pa pridobilo dobrega prijatelja.

*

Naši znanki je potekalo življenje po kmetiškem reku: danes z betom, jutri s psom. A vseokrog ni bilo mačke, ki bi ji bila dlaka tako lepo siva in mehka in tigrasto marogasta. Pa tista bela krpica na nosku in koncu repa, ej! Lepa je bila mačka s smetišča. In lepo sama svoja. Do onega dne!

Takrat je potuhnjeno plezal preko zidu črni maček. Korak je nameril prav proti sivki, ki jo je božalo solnce. V hipu je spoznala požeharja, in nekaj ji je reklo, da bi se skrila. Pa se je skrila. Črnavez je korakal dalje, z zidu na nizko streho in preko ne k drugi. Tedaj se prikaže pred njim lep rjav tovariš. In glej, namesto spodobnega pozdrava pihmeta drug drugemu v obraz in otepata z repom.

»Jauau!« se zadere črnavez z globokim vzdihom.

»Auu!« mu odgovarja rjavec še globlje.

»Jau-auu!« se repenči črnavez. Pa se pomakne za prst bliže.

»Au-u-uu!« se odreže rjavec in se približa sovragu za tri prste.

»Au-au-vau!« nadaljuje in se primakne še za prst. Pri tem otepa z repom na levo in na desno, da se čuje sikanje, kot bi švigal z bičem.

»Jau-aujauu-phh!« kriči črnavez, ko zazre široke prsi svojega protivnika tik pred nosom. V tem se junaško pomakne za prst — nazaj.

Nad dvoriščem so ljudje hiteli odpirat okna, da bi bolj s pridom opazovali mačji boj. A to ni motilo bojevnikov.

»Au-au-uhh!« se iznova oglasi globoki bojni klic rjavčev. Črnavez odgovarja v bolj visokih ležah. Nosa sta še komaj za dlan oddaljena, in grozotno se zasvetijo kremplji. Sicer pa stojita nasprotnika kot pribita. Vsak pričakuje napada. Le repa venomer opletata po zraku.

»Au-uuu!« se zopet oglasi rjavec.

»Je-e-ee!« vpije črnavez, da bi ostrašil nasprotnika. V tem se za noht umakne. Rjavec dva prsta za njim! Že ščegetata drug drugega z brki.

»Auu-uh!« globoko vzdahne rjavec.

»Jê-e-ej!« razgraja črnavez pa se zopet za dlako umakne. Tedaj se zapraši rjavec ves divji vanj.

Oh, kako se prekopicavata in kako grizeta in praskata! A najbolj rjavec!

Uh, kako suvata in grabita in stiskata! A najbolj rjavec!

Prekopicavanju ni ne konca ne kraja. Često je zgoraj ta, potem oni. A največkrat rjavec!

Živi klobčič se v tem počasi kotali proti strešnemu robu. — In tam se v neizmerno veselje gledalcev prekobali na dvorišče. A tudi v tem nevarnem hipu ne odnehata bojevnika. Še med padanjem grizeta in praskata. A najbolj rjavec! In ko padeta na tlak, je rjavec zgoraj! Nato od-

nehata, ker se jima neče več. Dobila sta, kar sta hotela. A največ je dobil črnnavz! Ves iztepen in pobit in razpraskan se neslavno umakne.

Gotovo je bil rjavec premetenec. Ali se mu pa sivka ni zadosti dobro skrila, zakaj iztaknil jo je med zaboji. In še bežati ni hotela. Gledala je boj, in rjavi junak ji je ugajal. Od one ure sta si bila dobra prijatelja. Pa ne mislite, da sta si delila hrano! Pri mačkah ni v navadi kaj takega.

*

Poletje je dogospodovalo in se je umaknilo jeseni. V meglenih oktobrskih dneh je bilo. Ko bi bil junaški rjavec takrat pogledal v razdrapani zaboj, ki je drugoyal navlaki na onem dvorišču, bi videl našo sivko s petimi mladiči v naročju.

Vse polno sreče je bilo ob njej. Ej, kako je vzljubila svoje otročiče! In kako se je zazdela mlada mamica! Gotovo bi se bila čudila sama sebi, če — pa saj veste, da se mačka ne zna čuditi.

Poleg sreče zvesto koraka skrb. Ko je bila muca sama lačna, je tudi sama nosila bridkosti praznega želodca. A sedaj je morala hraniti pet otročičev. In to ni bil lahek posel! Bilo je jezero naporov in skrbi, a zdajpazdaj le nekoliko kapljic tolažbe. Debelih dni ni hotelo biti.

Oni dan je bil pa debel. Takoj zjutraj je ukradla sivka mačjemu botru lep kos jetrc. Zatem je slučajno našla polno mlekarско ročko brez pokrova in ni šla mimo. Na poti domov je pobrala celo ribjo glavo, doma na dvorišču je pa zalotila čudno žival. Videla se ji je kot podgana s predolgimi uhlji in s prekratkim repkom. Ne da bi razmišljala, pograbi zajčka in ga odnese mladičem. Zajček ni bil ranjen, a zabojeve stene ni mogel preskočiti. Zato se je poln otroškega zaupanja vrnil med mucke. Ko so te pri mami večerjale, je tudi on zahteval večerje. Ko bi bilo to v lačnih dneh, bi bila sivka gotovo prej povečerjala njega. Danes mu je bilo pa rešeno življenje, pa še večerjal je povrh. In glej, od tiste ure je ostal v zaboji, in mamica mačka ga je negovala in hranila z otroki vred.

(Dalje.)

Tik in Tak.

*Tik in Tak —
pedenj možica,
hudega lica,
ljutih oči.
Rado, nerado:
Tik Taka za brado
v borbi drži ...*

*Mimo gre mravlja,
jima zabavlja:
To je lepo!
Pride že oče,
tri vama da vroče:
eno po hrbtu,
dve za uho!*

Fran Žgur.